

УДК 811.133.1'42:82-3(045)

РУСЛАНА САВЧУК,

orcid.org/0000-0001-8335-1639

доктор філологічних наук,

завідувачка кафедри іспанської та французької філології

Київського національного лінгвістичного університету

(Київ, Україна) ruslana.savchuk11@gmail.com

**СЕМІОТИКО-НАРАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ТВОРЕННЯ ТЕКСТОВИХ
МОЖЛИВИХ СВІТІВ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ НАРАТИВІ
XX – ПОЧ. XXI СТ.**

Звернення до проблематики текстових можливих світів із позицій семіотики пояснюємо неймовірним потенціалом знака і власне знакових механізмів у процесі семіотизації різних типів оповідної реальності та її кодування у різних за своїми образно-фігуративними характеристиками типах наративу. У розглядуваній статті представлено основні тенденції у використанні семіотико-наративних текстотвірних практик французьким письменником XX – поч. XXI ст. Ж.-М. Г. Ле Клезіо у процесі трансформації онтології дійсного світу в можливий. Окреслено і схарактеризовано образно-стилістичну фігуративність французького художнього наративу XX – поч. XXI ст. у плані семіозису наративних стратегій, прийомів, технік і тактик художнього текстотворення. Пропонована розвідка присвячена розкриттю семіотико-наративних засобів творення можливих світів у французькому художньому наративі XX – поч. XXI ст. З метою визначення специфіки маркування та текстуалізації мислимих станів персонажного буття у романі Ж.-М. Г. Ле Клезіо «La Quarantaine» основну увагу зосереджено на з'ясуванні ролі оповідачевих і персонажних переміщень реальними географічними локусами у конструюванні можливих світів-ініціацій інтрагомодієгетичного оповідача. Виявлено, що у леклезівському художньому наративі

світопороджувальними маркерами є географічні переміщення персонажів у просторі й часі, яким властива «міжсвітова ідентичність». Визначено, що за принципом мінімального відхилення мислимі стани персонажного буття, вербалізовані в оповіді, стосуються природних локусів, референтами яких постають назви реальних міст, островів, країн і материків. Аналіз семіотико-нарративних механізмів творення можливих світів у романі засвідчив циклізований характер оповіді, зважаючи на те, що ініціальні та фінальні сцени мають місце в одному темпоральному проміжку і єдиному спільному просторовому локусі. Показовою виявилась геометрична форма кола, що імплікує кільцевий характер переміщень і подорожей головних актантів оповіді, що вербалізовано шляхом використання майбутнього часу *Futur Simple* та номінативних одиниць, які текстуалізують сему ймовірної / прогнозованої повторюваності подій та/чи дій у персонажному бутті.

Ключові слова: художній нарратив, художнє текстотворення, інтрагомодієгетичний оповідач, можливий світ, локус.

RUSLANA SAVCHUK,

orcid.org/0000-0001-8335-1639

Doctor of Science (Philology),

Head of Department of Spanish and French Philology

of Kyiv National Linguistic University

(Kyiv, Ukraine) ruslana.savchuk11@gmail.com

SEMIOTIC AND NARRATIVE MECHANISMS OF THE TEXT POSSIBLE

WORLDS CREATION IN THE LATE 20th – EARLY 21st CENTURIES

FRENCH NARRATIVE

The study of the question of the text possible worlds creation from the standpoint of semiotics is explained by the incredible potential of the sign and sign mechanisms in the process of semiotization of different types of narrative reality and its coding in

different, in terms of figurative characteristics, types of narrative. The research paper presents the main trends in the use of semiotic and narrative textual practices by the late 20th – early 21st centuries French writer J.-M. G. Le Clezio in the process of transformation of the real world ontology into a possible one. The figurative and stylistic character of the late 20th – early 21st centuries French literary narrative in terms of the semiosis of narrative strategies, techniques and tactics of literary text production has been revealed and analyzed. The present paper elaborates the semiotic and narrative mechanisms of the text possible worlds creation in the late 20th – early 21st centuries French narrative. In order to establish the peculiarities of the designation and the textualization of the characters' possible worlds in the novel by J.-M. G. Le Clezio «La Quarantaine» » the main attention has been paid to finding out the narrator and the character movements through the real geographical loci in the construction of the intrahomodiegetic narrator possible worlds-initiations. It has been pointed out that in Le Clezio's novel the world-generating markers are the characters' geographical trips and movements in space and time which are characterized by «inter-world identity». It has been determined that according to the principle of minimal deviation, the narrator and the characters' possible worlds, verbalized in the narrative, refer to the natural loci whose referents are the names of real cities, islands and continents. The analysis of semiotic and narrative mechanisms of the text possible worlds creation in the French novel has revealed the cyclical nature of the narrative, given that the initial and final scenes take place in one temporal interval and one spatial locus. The geometric shape of the circle, which implicates the circular nature of the narrator and main characters movements and trips in the narrative, is very exemplary, which is verbalized by the use of Futur Simple time and the nominative units, textualizing the probable / predicted repetition of events and / or actions in the narrator and the characters' possible worlds.

Key words: *literary narrative, literary text production, intrahomodiegetic narrator, possible world, locus.*

Постановка проблеми. У контексті світового літературного процесу та найбільш помітних світових тенденцій у художньому текстотворенні

французька література кінця XX – поч. XXI ст. як явище складне й цікаве закріплює за собою позицію елітарного словесного мистецтва. Сучасний роман осмислюють сьогодні у синергетичних термінах саморозвитку та самодостатності на зразок гештальт-структури, який у змістовому плані проблематизує питання авторської свідомості, емпіричної реальності та художньої форми (Пестерев, 2011: 155). Зважаючи на таку позицію, цілком природно, що французький наратив кінця XX – поч. XXI ст. позиціонуємо як такий, що формує собою досить показовий простір для представлення узагальненої схеми форматування і функціонування найбільш прикметних типів «якісно нової естетичної комунікації» (Мацевко-Бекерська, 2009: 5).

Саме тому, маючи на меті у пропонованій статті окреслити найбільш визначальні текстотвірні наративні стратегії у семіотичному конструюванні певного типу оповідної реальності, ми обрали роман французького письменника кінця XX – поч. XXI ст., Нобелівського лауреата у галузі літератури, Жана-Марі Гюстава Ле Клезіо.

Аналіз досліджень. У контексті студіювання французького художнього текстотворення відправною точкою постає категорія *можливого*, що з позицій семіотичної теорії потрактовується як деяке співвідношення двох реальностей – онтологічної та семіотичної (Бразговская, 2008: 102), а тому програмує й актуалізує процеси виявлення та характеристики знакового способу конструювання *можливого / гіпотетичного* у прозовому тексті.

Пильна увага до таксономії наративних стратегій, прийомів, технік і тактик, притаманних французькому художньому текстотворенню кінця XX – поч. XXI ст., уможлиблює й пояснює значною мірою наш **намір** розкрити семіотико-наративні механізми творення текстових світів із урахуванням світопороджувального потенціалу онтології дійсного світу, що об'єктивується у мові у термінах «алетичної та деонтичної модальностей» (Новикова, 2008: 102).

У такому разі звертаємо особливу увагу на ті *знаково-мовні структури*, які маркують і вербалізують *можливі стани* персонажного буття у романі «La Quarantaine» з погляду модальних показників *потенційності, нереальності* й

ірреальності (за класифікацією російської дослідниці Г. В. Новикової (Новикова, 2008; 2010).

Позиціонуючи *можливий світ як особливий трансформаційний простір онтології актуального універсуму*, в якому мають місце найсміливіші «екстраполяційні фантазії» (Олейникова, 2009: 19), що виявляються у повній свободі вимислу та творчої уяви письменника, пристаємо до думки, що текстовий можливий світ може не збігатися безпосередньо з дійсним світом, оскільки цілком очевидно, що в такому разі автор вибудовує власне бачення останнього як його часткове віддзеркалення або деяку копію.

Виклад основного матеріалу. Художній наратив Ле Клезіо має чітку тенденцію до поліфонічності оповідного зображення, що реалізовано у розглядуваному романі чергуванням оповідачів і почерговій зміні наративної перспективи представлення подій та/чи дій. Крім того, оповідь у творі має *колоподібну структуру*, а відтак вибудовується за текстотвірним принципом *наративного кільця* (Савчук, 2016: 268).

Циклізація як утілення концепції деякої повторюваності (Татаренко, 2010: 111) притаманна творам письменників-модерністів, зважаючи на те, що ідея певного циклу або циклічності є провідною саме для міфологічного світотворення і світовідчування. Завдяки *семіотичній конверсії часу* (Папуша, 2003: 52) як суміщенню давноминулого і минулого у контексті перебігу речей «тут» і «зараз», тобто хибній часовій одночасності плину подій та/чи дій в оповіді (Рафос, 2009: 279), головний персонаж має змогу «проживати» події та/чи дії з *можливого* буття іншого персонажа.

У наративному просторі аналізованого твору *циклізована*, тобто «заокруглена форма» оповіді (Татаренко, 2010: 447), увиразнює положення про те, що події та/чи дії розпочинаються та закінчуються в одному часовому проміжку й єдиному спільному просторовому локусі. Так, ідея *кільцевої повторюваності* (Song, 2012: 373) або *наративного кільця* (Савчук, 2016: 268) підсилюється тим, що весь географічний простір переміщень оповідача та персонажів у романі вписується у геометричну форму *кола*, оскільки в

ініціальних сценах художнього наративу і у фінальному епізоді інтрагомодієгетичний оповідач перебуває в одних і тих самих географічних локусах.

Деякі текстологи, зокрема А. Л. Татаренко, схильні вбачати в такій наративній організації тексту елементи «семантизації форми» (Татаренко, 2010: 237), зважаючи на те, що остання постає чітким і однозначним виразником значення, а відтак і відповідником змісту оповіді (там само).

З огляду на те, що у художньому наративі Ле Клезіо «La Quarantaine» географічним простором, у якому мають місце події та/чи дії, є Париж, локус європейського міста у цитованому романі розгортається через такі знаки-ікони, як імена митців, що так чи інакше пов'язані з цим культурним центром («*Rimbaud*»), власні назви вулиць або кварталів («*Quartier latin*», «*Montparnasse*», «*rue Falguière*», «*la rue Campagne-Première*», «*la rue Monsieur-le-Prince*», «*la rue Saint-André-des-Arts*», «*la rue Serpente*»), ресторанів і кафе («*au fond du café*») та будівель («*l'hôtel du Lys*»):

Parfois il me semble que c'est moi qui ai vécu cela. Ou bien que je suis l'autre Léon, celui qui a disparu pour toujours, et Jacques m'a tout raconté quand j'étais enfant.

*Le Major a conduit Jacques jusqu'à une table, au fond du café. C'est un endroit où on mange de la soupe aux haricots, du pain, où on boit des bolées de vin chaud. La plupart des habitués sont des étudiants du **Quartier latin**, des carabins, ou des artistes qui vivent dans les ateliers, du côté de **Montparnasse, rue Falguière**.*

*J'ai parcouru toutes les rues où Rimbaud avait été, j'ai vu tous les endroits où il avait vécu, la rue Campagne-Première dont il ne reste rien, puis le **Quartier latin**, la rue Monsieur-le-Prince, la rue Saint-André-des-Arts, la rue Serpente, la maison à l'angle de la rue **Hautefeuille**, l'hôtel du Lys avec le fanal en fer rouillé qui a dû éclairer ses pas, les façades des maisons telles qu'il les avait vues.*

*<> J'ai rêvé que c'était la chambre qu'avait occupée **Rimbaud** cette année 1872, quand tout le monde à Paris l'expulsait (Le Clézio, 1995 : 17–18).*

У географічному локусі реального міста вибудовується один із *можливих світів* інтрагомодієгетичного оповідача, що переповідає історію свого дідуся та його брата. Можливий світ головного героя леклезівського художнього нарративу є текстуалізованим у наведеному вище фрагменті, зважаючи на бажання та намагання останнього перевтілитись у свого далекого родича шляхом переміщень і подорожей тими ж географічними реально існуючими локусами міст і островів, що й його попередник.

У цьому разі йдеться про деяке *циклічне проживання і проходження* головним героєм певної частини життєвого шляху його далекого родича. При цьому, маємо своєрідну реінкарнацію як *можливість* відчувати себе іншим і прожити деякий життєвий досвід іншої людини, а провідником у такий текстовий можливий світ є постать Артюра Рембо, оскільки його суперечлива особистість і постає тим *знаком-символом*, який розкриває *топос пошуку себе й свого родового коріння* за допомогою таких сем, як *надмірна вразливість й інакшість*.

Те, що інтрагомодієгетичний оповідач перебуває в іншому, *можливому мікрокосмі*, принаймні подумки, імпліковано у розглядуваному прикладі такими текстовими одиницями, як дієслова *sembler* v.intr. і *vivre* v.intr., денотативні значення яких чітко окреслюють у першому разі сему *ймовірності*, оскільки «les apparences donnent à penser que, on a l'impression que» (LPRé, 1997), а в другому – процес власне існування: «avoir, mener (telle ou telle vie)» (LPRé, 1997) як *можливість* перебування в деякому місці й відчуження деяких емоцій.

Наративний прийом роздвоєння особистості інтрагомодієгетичного оповідача, завдяки якому є концептуалізованим *топос пошуку себе й свого родового коріння*, також підсилює ідею маркування та розгортання *можливих світів* у межах географічного локусу реального міста, враховуючи те, що «осцилююча змінна наративна свідомість» (Татаренко, 2010: 240) сприяє надзвичайно високій *умовності* та *багатозначності* оповіді (там само), а також її семантичній конгруентності.

Осциляція оповідної інстанції, тобто співіснування в одному наративному просторі оповідача, референтами якого є сучасне й реальне, та оповідача, що позначає минуле і міфологічне / сакральне, у виразнені семою *інакшості* (текстовий можливий світ А. Рембо), яка текстуалізується прикметником *autre* adj. («*je suis l'autre Léon*»), оскільки денотативне значення останнього: «*qui est devenu différent de ce qu'il était*» (LPRé, 1997) імплікує наявність *іншого* виміру буття гомодієгетичного оповідача, відмінного від його реального світу.

Іншою прикметною особливістю леклезівського художнього текстотворення є використання елементів *міфу* або *міфопоетичного світовідчування*, в якому отримує вербалізацію «символічна концепція світовідчування» (Раїос, 2009: 286), що проголошує ідею паралельного існування різних світів. Усі фізичні й моральні випробовування для інтрагомодієгетичного оповідача постають *ініціацією*, своєрідним *сакральним ритуалом*, проходження якого надає можливість оповідачеві пізнати самого себе й віднайти себе іншого у межах реального географічного локусу, що для інших постає справжньою пасткою і місцем загибелі:

La déesse froide s'est installée à Palissades. C'est une vague, qui vient de l'autre bout de monde, et que rien n'arrêtera. Dans la Quarantaine, les passagers de l'Ava se sont renfermés, recroquevillés, comme pour l'arrivée de la tempête. Mais moi, quand vient la nuit, je passe de l'autre côté, à travers le bois de filaos. J'ai appris à bouger comme un sauvage, sans bruit, pieds nus dans les laves et les buissons d'épines. Le bruit du vent dans les filaos me donne le frisson, c'est un rituel. J'aime aussi entendre la rumeur générale de la mer qui ronge l'île par tous les bords. Il me semble que la vibration est en moi, à l'intérieur de mes viscères (Le Clézio, 1995: 231).

У наведеному вище фрагменті художнього наративу елементи міфологізації буття й ритуалізації об'єктів природи віднаходимо у використанні метафори «*la déesse froide*» (холодна богиня) та персоніфікацій «*une vague, qui vient de l'autre bout de monde*» для позначення явища зміни вітру та погодних умов – настання ночі, а також «*le bruit du vent dans les filaos me donne le frisson*»

і «*la rumeur générale de la mer qui ronge l'île*», які групуються навколо семи сакральне / ритуальне.

Основними іконічними знаками міфу в леклезівському художньому тексті є вода і світло. Перший знак, означений в оповіді текстовою одиницею «*la mer*», символізує нове життя у можливому / сакральному світі, доступ до якого оповідач отримує завдяки Сюрії, місцевій дівчині, ім'я котрої містить сему сонце (другий іконічний знак). При цьому, реальний, тобто сюжетний, час перебігу подій та/чи дій утрачає векторність, пов'язуючись натомість із часом космічним (М'ястківська, 2003: 66), оскільки основні зміни у персонажному житті фіксуємо у період літньої спеки.

Застосовуючи концепцію Дж. Кемпбела і М. Еліаде (Еліаде, 1996; М'ястківська, 2003: 147) про кілька етапів проходження героєм певних ритуальних ініціацій, зауважимо, що останні власне й формують *можливий світ* інтрагомодієгетичного оповідача, в якому виділяємо кілька моментів.

По-перше, маємо відхід оповідача від суспільства, що в розглядуваному фрагменті позначено його опозицією до інших подорожніх, яку текстуалізує прийменник *mais*: «*les passagers de l'Ava se sont renfermés, recroquevillés, comme pour l'arrivée de la tempête. Mais moi, je passe de l'autre côté, à travers le bois de filaos*». Цитована антитеза розгортає сему *інакшості* («*j'ai appris à **bouger comme un sauvage, sans bruit, pieds nus dans les laves et les buissons d'épines. Le bruit du vent dans les filaos me donne le frisson, c'est un rituel***»), яка у цьому контексті реферує до інтрагомодієгетичного оповідача. Отже, налякані («*renfermés*») й повністю підкорені («*recroquevillés*») природною величчю та стихією реальних географічних локусів Іль-Плат і Габріель, пасажир-прибульці протиставлені інтрагомодієгетичному оповідачеві, що зумів пізнати священний дух островів і відчути себе невід'ємною частиною цього магічного мікрокосму.

По-друге, завдяки Сюрії інтрагомодієгетичний оповідач відкриває легенди та перекази, пов'язані з місцевим населенням, що постає своєрідним проявом «посвяти у традиції племені» (М'ястківська, 2003: 147). При цьому, аналіз

текстових фрагментів у наративному просторі роману засвідчив наявність елементів *параграфемної переакцентуації* (Влох, 2010: 144) окремих сегментів. Ідеться передусім про порушення графічного оформлення тих уривків твору, що присвячені розповідям про індійських міфологічних божеств і корінних жителів географічних локусів Маврикій, Іль-Плат і Габріель.

Те, що інтрагомодієгетичний оповідач завершив період *ініціації*, текстуалізовано його повним єднанням і гармонією з природним середовищем: «*la vibration est en moi, à l'intérieur de mes viscères*». На цьому етапі маємо занурення оповідача у своє внутрішнє «я» через розкриття глибинних міфосинкретичних структур (М'ястківська, 2003: 147) у розумовій діяльності останнього. Однак, на відміну від прогнозованого повернення ініційованого у новому духовному й соціальному статусі (там само) до світу подорожніх, які вимушено перебували на острові, у Ле Клезіо гомодієгетичний оповідач лишається назавжди у *можливому світі* власного буття, постаючи для всіх Леоном, що зник («*Léon Disparu*»).

Розкриваючи семіотичні особливості творення *можливих світів* у художньому наративі Ле Клезіо «*La Quarantaine*», зупинимось також на *знаковому* характері назви цього прозового тексту. Дослідники мовотворчості французького письменника пристають до думки, що цифра сорок має алегоричне й символічне значення для автора (Köstler, 2010: 64). Йдеться про те, що дата народження письменника, приблизний час подій та/чи дій, оповіданих у творі, а також вік, у якому Ле Клезіо писав роман, у тому чи іншому виді містять цифру сорок (Köstler, 2010: 64).

Енциклопедія символіки і геральдики вказує на те, що цитована цифра пов'язана з ритуалами в іудейській, християнській та ісламській традиціях і позначає такі важливі або критичні періоди часу, як етапи духовної підготовки та випробування (ЭСГ). Цей числовий показник символізує очікування, підготовку до певних життєвих іспитів або деяке покарання (DS). Саме сорок як сакральне число імплікує втручання Вищої сили у долю людини.

За твердженням французького психоаналітика Р. Аленді, розглядувана цифра окреслює завершення певного циклу, при цьому йдеться не про цикл як період повторення чого-небудь, а про якісну зміну в діяльності або житті індивіда (DS).

Вважаємо, що у поданому нижче фрагменті художнього наративу якнайкраще проілюстровано завершення такого циклу *ініціацій-випробувань* для інтрагомодієгетичного оповідача, який стирає кордони між *можливими світами* і *дійсним світом*: «*le Breton*» і «*le terrien*» як текстуалізація сучасного і земного та «*l'Indien*» і «*le nomade*» – магічне / сакральне, проголошуючи останні нерозривними й невіддільними одне від одного («*les deux ancêtres indissociables*»), зважаючи на *пам'ять*, серед інших і *генетичну*, як деяке вмістище, що зберігає та відтворює реальний і мислимий досвіди індивіда («*à nouveau en moi, les deux ancêtres indissociables, l'Indien et le Breton, le terrien et le nomade, mes alliés vivant de mon sang*») та *гармонійне співіснування* людини і природи у різних географічних локусах земної поверхні:

Alors je suis devenu Léon, celui du disparaît, celui qui tourne le dos au monde, dans l'espoir de revenir un jour et de jouir de la ruine de ceux qui l'ont banni. Comme Léon dans la pension glacée de Rueil-Malmaison, je rêve de la mer éblouissante, du bruit de la mer sur les rochers noirs d'Anna. Un jour je reviendrai, et tout sera à nouveau, comme si le temps n'était pas passé. Je reviendrai, et ce ne sera pas pour posséder la fortune des sucriers, ni la terre. Ce sera pour réunir ce qui a été séparé, les deux frères, Jacques et Léon, et à nouveau en moi, les deux ancêtres indissociables, l'Indien et le Breton, le terrien et le nomade, mes alliés vivant de mon sang, toute la force et tout l'amour dont ils étaient capables (Le Clézio, 1995: 562).

У цьому контексті найповніше розкрито такі наративно-семіотичні особливості міфологізованого дискурсу Ле Клезіо, як *циклічність* оповіді та її *відкритість / незавершеність* (М'ястківська, 2003: 179–180), оскільки ініціації оповідача, як рух по колу, можуть мати продовження, а тому бути нескінченими: «*un jour je reviendrai, et tout sera à nouveau, comme si le temps*

n'était pas passé». Ідею цієї *можливості* та *кільцевого* характеру подій та/чи дій утілено тут через уживання майбутнього часу (Futur Simple) для позначення того, що неодмінно матиме місце незабаром («*je reviendrai*»; «*tout sera*»), та іменникової конструкції «*à nouveau*», що семантизує *ймовірну повторюваність*: «pour la seconde fois, une fois de plus → encore → recommencer, réitérer» (LPRé, 1997) пережитого або пройденого у тих самих природних локусах.

Висновки. Важливою деталлю у семіотичному творенні та маркуванні текстових *можливих світів* постають кольорове, звукове й тактильне відтворення великого простору (Квачек, 2011: 5) екзотичних заморських територій і сучасного французького мегаполісу. У романі Ле Клезіо *мислимі стани персонажного буття*, що генеруються переміщеннями географічними локусами реально існуючих міст, островів і країн, текстуалізовані не умовним способом або виключно одиницями з модальним значенням, а саме локалізацією інтрагомодієгетичного оповідача у певному місці у певний час і його проживанням деякого досвіду свого попередника. Провідником-медіатором у такі *можливі стани* персонажного буття є мікрокосм Артюра Рембо, в якому увиразнюється *топос пошуку себе й свого родового коріння* й який маркується кордонами та земною протяжністю міст Париж і Аден.

Ідея *кільцевої повторюваності* у художніх творах цієї історико-літературної доби реалізована в тому, що весь географічний простір переміщень оповідача та персонажів вписаний у геометричну форму *кола*. При цьому, знаково-мовними структурами втілення наративних стратегій художнього текстотворення кінця ХХ – поч. ХХІ ст. є використання номінативних одиниць, які текстуалізують сему *ймовірної / прогнозованої повторюваності* та закінчення дієслів і особових займенників як маркерів майбутньої або очікуваної реалізації подій та/чи дій у художньому наративі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бразговская Е. Е. *Языки и коды. Введение в семиотику культуры*. Пермь: Пермский гос. пед. ун-т., 2008. 201 с.

2. Влох Н. М. *Лінгвопрагматичні та параграфемні засоби англомовного постмодерністського тексту (на матеріалі художніх творів ХХ–ХХІ ст.)*. Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук. Львів, 2010. 268 с.

3. Квачек А. В. *Пространство и Время в романах Ж.-М. Г. Леклезю*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук. Минск, 2011. 23 с.

4. М'ястківська В. В. *Міфологічний дискурс у романах Ж.-М. Г. Ле Клезю та Тагара Бен Джелуна*. Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук. Київ, 2003. 216 с.

5. Мацевко-Бекерська Л. В. *Наративні стратегії малої прози (на матеріалі української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст.)*. Дисертація на здобуття вченого ступеня доктора філологічних. Київ, 2009. 406 с.

6. Новикова А. В. *Лингвистический анализ реализации возможных миров в художественном тексте* [Электронный ресурс]. Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Пермь: Челябинский государственный университет, 2010. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/lingvisticheskii-analiz-realizatsii-vozmozhnykh-mirov-v-khudozhestvennom-tekste>.

7. Новикова А. В. Референциально-ситуативный анализ семантики возможных миров [Электронный ресурс]. *Вестник Челябинского государственного университета*, 2008, Вып. 26. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/referentsialno-situativnyy-analiz>.

8. Олейникова Г. А. *Композиционно-речевые средства выражения иномирия в англоязычном научно-фантастическом тексте*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Одесса, 2009. 196 с.

9. Папуша О. М. *Наратив дитячої літератури: специфіка художнього дискурсу*. Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук. Тернопіль, 2003. 236 с.

10. Пестерев В. А. Романная проза Запада рубежа XX и XXI веков. *Вестник Пермского университета. Российская и зарубежная филология*. Пермь, 2011. Вып. 3 (15). С. 155–166.

11. Савчук Р. І. *Наративні стратегії художнього текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти (на матеріалі французьких прозових творів XVIII–XXI ст.)*. Дисертація на здобуття вченого ступеня доктора філологічних наук. Київ, 2016. 474 с.

12. Татаренко А. Л. *Поетика форми в прозі постмодернізму (досвід сербської літератури)*. Львів: ПАІС, 2010. 544 с.

13. Элиаде М. *Аспекты мифа*. Москва: Инвест–ППП; СТ ППП, 1996. 240 с.

14. ЭСГ: *Энциклопедия символики и геральдики* [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.symbolarium.ru.

15. DLPRé: *Dictionnaire Le Petit Robert électronique*. Version électronique du Nouveau Petit Robert, dictionnaire analogique et alphabétique de la langue française. P.: Bureau van Dijk, 1997.

16. DS: *Dictionnaire des symboles. Le monde des symboles, leurs descriptions et interprétations à travers les âges et les civilisations*. Dictionnaire évolutif et entièrement gratuit. Mode d'accès: www.dictionnairedessymboles.fr.

17. Köstler C. «Je suis l'autre Léon» – fictionalisation de l'authenticité dans *La Quarantaine* de J.-M. G. Le Clézio. *Heidelberger Beiträge Zur Romanischen Literaturwissenschaft*, 2010, № 2, pp. 63–84.

18. Paños E. M. La Quarantaine, récit poétique. *Anales de Filologia Francesa*, 2009, № 17, pp. 277–291.

19. Song K.-J. La Sémiotique de l'espace dans l'oeuvre de Le Clézio. Le cas de la Quarantaine. *Proceedings of the 10th World Congress of the International Association for Semiotic Studies*. Univ. da Coruña (España / Spain), 2012, pp. 371–381.

REFERENCES

1. Brazgovskaja E. E. *Jazyki i kody. Vvedenie v semiotiku kul'tury* [Languages and codes. Introduction to the semiotics of culture]. Perm: Perm state pedagogical university], 2008. 201 p. [in Russian].

2. Vlox N. M. *Lingvopragmatychni ta paragrafemni zasoby angломovnogo postmodernists'kogo tekstu (na materiali xudozhnix tvoriv XX–XXI st.)* [Linguopragmatic and paragraphemic means of English postmodernist text (on the material of the 20th–21st fiction)]. Thesis for a candidate degree in philology. Lviv, 2010. 268 p. [in Ukrainian].

3. Kvachek A. V. *Prostranstvo i Vremja v romanah Zh.-M. G. Leklezio* [Space and Time in J.-M. G. Le Clezio novels]. Synopsis of thesis for a candidate degree in philosophy. Minsk, 2011. 23 p. [in Russian].

4. M'yastkivska V. V. *Mifologichnyj dyskurs u romanax Zh.-M. G. Le Klezio ta Tagara Ben Dzheluna* [Mythological discourse in the novels of J.-M. G. Le Clezio and Tahar Ben Jelloun]. Thesis for a candidate degree in philology. Kyiv, 2003. 216 p. [in Ukrainian].

5. Macevko-Bekers'ka L. V. *Naratyvni strategiyi maloyi prozy (na materiali ukrayins'koyi literatury kincyа XIX – pochatku XX st.)* [The narrative strategies of the short story prose (based on material of Ukrainian literature of late 19th – early 20th centuries)]. Thesis for a doctoral degree in philology. Kyiv, 2009. 406 p. [in Ukrainian].

6. Novikova A. V. *Lingvisticheskij analiz realizacii vozmozhnyh mirov v hudozhestvennom tekste* [Linguistic analysis of realization of possible worlds in the fictional text]. Thesis for the candidate degree in philology. Perm: Chelyabinsk state university, 2010. Available at: <http://www.dissercat.com/content/lingvisticheskii-analiz-realizatsii-vozmozhnykh-mirov-v-khudozhestvennom-tekste> [in Russian].

7. Novikova A. V. Referencial'no-situativnyj analiz semantiki vozmozhnyh mirov [Referential and situational analysis of the semantics of possible worlds]. *Bulletin of Chelyabinsk State University*, 2008, 26. Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/referentsialno-situativnyy-analiz> [in Russian].

8. Olejnikova G. A. *Kompozicionno-rechevye sredstva vyrazhenija inomirija v anglojazychnom nauchno-fantasticheskom tekste* [Composition and speech means of the expression of a parallel reality in English science fiction text]. Thesis for a candidate degree in philology. Odessa, 2009. 196 p. [in Russian].

9. Papusha O. M. *Naratyv dytyachoyi literatury: specyfika xudozhn'ogo dyskursu* [Narrative of children's literature: the specificity of artistic discourse]. Thesis for a candidate degree in philology. Ternopil', 2003. 236 p. [in Ukrainian].

10. Pesterev V. A. *Romannaja proza Zapada rubezha XX i XXI vekov* [Western literary prose of the late 20th and early 21st centuries]. *Bulletin of Perm University. Russian and Foreign Philology*. Perm, 2011. T. 3 (15), pp. 155–166. [in Russian].

11. Savchuk R. I. *Naratyvni strategiyi xudozhn'ogo tekstotvorennja: lingvokognityvnyj i semiotychnyj aspekty (na materialy francuz'kyx prozovyx tvoriv XVIII–XXI st.)* [Narrative strategies of fictional text formation: Linguistic, cognitive and semiotic aspects (on the material of French prose works of the 18th–21st centuries)]. Thesis for a doctoral degree in philology. Kyiv, 2016. 474 p. [in Ukrainian].

12. Tatarenko A. L. *Poetyka formy v prozi postmodernizmu (dosvid serbs'koyi literatury)* [Form poetics in the prose of postmodernism (a case study of Serbian literature)]. Lviv: Publisher PAIS, 2010. 544 p. [in Ukrainian].

13. Jeliade M. *Aspekty mifa* [Aspects of Myth]. Moscow: Invest–PPP; ST PPP, 1996. 240 p. [in Russian].

14. JSG: *Jenciklopedija simvoliki i geral'diki* [Encyclopedia of Symbols and Heraldry]. Available at: www.symbolarium.ru [in Russian].

15. DLPRé: *Dictionnaire Le Petit Robert électronique*. Version électronique du Nouveau Petit Robert, dictionnaire analogique et alphabétique de la langue française. P.: Bureau van Dijk, 1997.

16. DS: *Dictionnaire des symboles. Le monde des symboles, leurs descriptions et interprétations à travers les âges et les civilisations*. Dictionnaire évolutif et entièrement gratuit. Mode d'accès: www.dictionnairedessymboles.fr.

17. Köstler C. «Je suis l'autre Léon» – fictionalisation de l'authenticité dans *La Quarantaine* de J.-M. G. Le Clézio. *Heidelberger Beiträge Zur Romanischen Literaturwissenschaft*, 2010, № 2, pp. 63–84.

18. Paños E. M. La Quarantaine, récit poétique. *Anales de Filologia Francesa*, 2009, № 17, pp. 277–291.

19. Song K.-J. La Sémiotique de l'espace dans l'oeuvre de Le Clézio. Le cas de la Quarantaine. *Proceedings of the 10th World Congress of the International Association for Semiotic Studies*. Univ. da Coruña (España / Spain), 2012, pp. 371–381.